

Рецензия

От професор Атанас Георгиев

На дисертацията на Мария Стефанова Иванова, докторант в област

На висше образование : **1. Педагогически науки** Професионално

направление : **1.3 Педагогика на обучението** по... Научна

специалност: **Методика на обучението по физическо възпитание и спорт**

На тема : **Развитие на физическата дееспособност и**

физическите качества на студенти при занимания с хокей на трева

Дисертантът Мария Иванова е старши преподавател в Тракийския

Университет. Тя е преподавател с голям педагогически опит. Познавам я като много добра студентка от първия випуск на специалност „Педагогика на обучението по физическо възпитание“ във Факултета по педагогика на Югозападния Университет „ Неофит Рилски“. Тя бе и отлична спортистка в отбора по баскетбол на Университета. Магистратура по същата специалност завършва в ПУ „ Паисий Хилендарски“. Работи няколко години като учител по физическо възпитание и спорт в Стара Загора. С голяма амбиция и желание за работа създава в Тракийския университет отбор по хокей на трева със студентките на Университета. Те са неизменно в призовата тройка на Държавните студентски игри в страната. Всичко това и дава основание да потърси нови пътища за развитие чрез научно изследване на физическата дееспособност на студентките и е основа за написване на дисертацията.

Интерес представлява търсенето и намирането на иновативни пътища за подобряване на работата в часовете по спорт чрез внедряване в учебната програма на нови нетрадиционни за страната спортове, какъвто е хокея на трева.

Дисертацията е в обем от 192 страници и включва Увод и три глави, 34 таблици, 86 фигури, ползвана литература и приложения. Ползваната литература включва 81 източника на кирилица, 9 на латиница и 16 интернет източника. В Увода се разкрива необходимостта от търсенето на нови пътища за повишаване на емоционалната обвързаност, познавателност активност и от там повишаване физическата дееспособност на студентите. Това се налага и поради факта, че в Националната стратегия се отбелязва значително снижаване на социалните нравствено – оценъчните функции на спорта като социален феномен през последните 15 години.

В първата глава: Литературен обзор и теоретична постановка на проблема се прави много задълбочена историческа справка за появата и развитието на хокея на трева в света и България. /От 9 до 46 страница/ Тук за отбелязване, че докторантката Иванова разглежда и целта и задачите на хокея на трева-жени в програмата на ФВС във ВУ на страната. Основната цел на спортните занятия във ВУ не е обвързана със спорта за високи постижения. Основната цел според Иванова е „активността и промяната на физическото състояние на студентите, с оглед бързата адаптивност към очакванията на социалната икономическа сфера“ с.15.

Задачите пред хокей на трева в рамките на ВУ не се отличават много от тези, поставени пред останалите академично представени видове спорт а именно обхващане на студентките в максимално пълен обем за занятията по вид спорт... повишаване на нивото на физическите качества на участничките при редовни занимания със спорта“ Правилно според мен, Иванова определя, че „целта и задачите са многообхватни и без съвместната визия на ръководство, преподаватели и студентки съществува ограничена възможност за тяхното постигане“ с. 16.

В същата глава се разглежда и терминологията свързана с физическата дееспособност. Физическата дееспособност е интегрален показател за физическата годност на човека, неговия физически работен капацитет. В теорията на физическото възпитание физическата дееспособност се явява комплексен показател, отразяващ нивото на „ общата работоспособност на организма въз основа на комплексното развитие на физическите качества и на необходимите за тяхното прилагане двигателни умения и навици“, с. 19.

За мен и за и целта на изследването е много добре поставена Таблица 1 където са представени авторите и достъпните им публикации, свързани и обобщени от автора на възможно най-пълното изследване върху проблематиката по доц. Марина Недкова. /с.20/ В таблицата се вижда и участието на научния ръководител на Мария Иванова, на доц. Диана Пеева, която също работи с нетрадиционни спортове и е с много силно участие в разработването на научния експеримент и дисертацията.

Отделно място в тази глава намира терминологията на физическите качества. В теорията на физическото възпитание е прието отделните страни на физическите способности на човека да се определят като двигателни и физически качества. Докторантът Иванова, правилно според мен, определя, че някои от двигателните качества са свързани с централните регулаторни системи / Ловкост и отчасти бързина / , други – с морфологичната структура на двигателния апарат / Гъвкавост и отчасти мускулна сила / , трети са функция на дейността на вегетативната нервна система. Въпреки тези различия разглеждането им като относително самостоятелни качества има условен характер, поради голям брой общи закономерности при тяхното развитие и усъвършенстване. с.30.

В дисертацията в този раздел е посочена и класификацията в отделна схема на основните физически / двигателни / качества по Пеева, 2010 и Гочева 2025 /. Много добре, според мен, е определена и физиологичната основа на ловкостта, като тя се търси в подвижността и динамичността на нервните процеси в кората на главния мозък. с. 35.

Правейки задълбочен преглед на изследванията на физическата дееспособност на населението в България от 1960 г. и на първите изследвания на студентите през 1970 г. когато Държавния комитет за наука и технически прогрес и висше образование започва да води статистика за „Показатели и нормативи за физическата дееспособност на студентите от НРБ“, Иванова прави заключение, че за „физическото развитие и физическата дееспособност в България липсва системност и унификация , затова трудно може да се направи коректен сравнителен анализ на основните фактори на физическата годност на учащите се“ с. 39.

След задълбоченото и обстойно разглеждане на развитието на физическата дееспособност на българското население и българските студенти, Иванова логично стига да извода, който формулира като работна хипотеза на дисертацията. Хипотезата на настоящото проучване се гради върху предположението, че един от възможните пътища за повишаване на нивото на развитие на физическата дееспособност и физическите качества на студентките от Тракийски университет е чрез утвърждаване на мястото в учебната програма на спорта хокей на трева. Тя счита, че тези занимания ще повишат интереса на студентките с повишения емоционален стрес, което въздейства върху мотивационната сфера и в съчетание с възможности за изява в състезателни прояви, би довел до възможно най-пълно изпълнение на поставените пред физическото възпитание и спорт във ВУ.

Работната хипотеза представя в концентриран вид предположението, че **чрез занятия по хокей на трева за жени ще се развият по иновативен начин определени физически качества от студентките и достигане на ново, качествено ниво на физическото развитие. с. 46**

В глава втора правилно са формулирани целта, задачите, предмета, обекта, методиката и организацията на изследването.

Целта на изследването е анализ на съществуващото и постигане на ново, по-високо ниво на физическа дееспособност и установените физически качества на студентките след занимания с хокей на трева.

Основните задачи са проучване на литературните източници, анкетно проучване, изследване и анализ на входното ниво на антропометрия и физическа дееспособност, установяване на прираста на физическа дееспособност и физическите качества на студентките, разработване и прилагане на програма за провеждане на занятия със студентките и разработване на нормативи за контрол и оценка на входно и изходно ниво на развитие на физическите качества на студентките.

Методите на изследване, които са използвани включва анкетен метод, педагогически наблюдения, педагогически експеримент, функционални изследвания и тестиране и математико-статистически методи.

Математико-статистическите методи които са използвани са вариационен анализ, корелационен анализ, регресионен анализ и Т-критерий на Стюдънт – метод на параметричната статистика, който се използва за оценка на статистическата надеждност на разликите между средните аритметични стойности на две извадки / групи от данни/.

Обекта, предмета и субекта /контингентът/ на изследването са правилно определени. Контингентът са студентки от първи курс – 2024/2025 изучаващи предмета „Физическо възпитание“ в Тракийския университет. Изследвани са 77 души – жени, които са формирани две групи – експериментална /занимаващи се с хокей на трева/- 36 души и контролна/ с конвенционалните спортове/- 41 души. Възрастта на участничките в експерименталната група варира от 19 до 21 години.

Организацията на изследването, което се провежда в спортната база на Тракийския университет – Стара Загора е в три етапа. Първият етап с формирането на две групи контролна и експериментална. **Първия етап** е от октомври 2024 г. до януари 2025 година. **Вторият етап** констатира промените във физическите качества на студентките като се провежда основния формиращ експеримент със статистическа обработка на данните. Неговата продължителност от февруари 2025г. – май 2025 г.

Третият етап от юни 2025 г. – до края на 2025 г. е свързан със статистическа обработка на данните, оформяне на необходимата документация и списването на дисертационния труд.

Учебната програма за спортно усъвършенстване по хокей на трева е създадена с цел да повиши физическото, социалното и психологическото развитие на студентките, както и към изграждане на умения за работа в екип. Акцентът според Иванова е поставен върху насърчаване на здравословен начин на живот чрез редовна физическа активност. / с. 62 / Общият хорариум на дисциплината е 120 часа, от които лекции - 16 часа и практически упражнения – 104 часа. Дисциплината се изучава в два семестъра. Учебната програма е насочена към формиране не само двигателни умения и навици, но и ценности, които са приложими в академичен и професионален аспект, играе важна роля в цялостното развитие на студентките./с.62 – с. 63 /.

В глава трета – резултати и анализ на отношението и мотивацията на студентките към ФВС. Чрез анонимна анкета на участничките в експеримента се установява неприятната истина, известна и на мен като дългогодишен радетел за повече часове за спорт във Висшите училища на страната. А именно, че студентите присъстват най-вече поради задължителния характер на занятията – 75 % отговарят така, 10 % отчитат връзката на предмета с намаляване напрежението от ученически труд, а 15 % посочват други отговори. Преобладаващото негативно отношение е отчетено според Иванова и в Националната стратегия за развитие на физическото възпитание и спорта в България, както и с направени подобни проучвания от Гочева 2025 г. и Несторова, 2023 г. с. 64.

Важен резултат е, че 54 % считат, че мотивация за успешна дейност е личността на преподавателя, което според докторантката предизвиква размисъл върху качеството на подготовката на учителите по ФВС. с.64. Прави впечатление ниският резултат за възможността за продължаване на образованието в специализирани Висши училища, посветени на спортната подготовка. Безапелационно най-голям процент е свързан с отношението към материалната база – 68 % считат, че тя не предоставя добри възможности за спортуване във ВУ.

Развитието на физическите качества и правилната динамика в дееспособността на студентките от експерименталната група чрез допълнителни занятия по хокей на трева под формата на тренировъчен процес е основната цел на нашето проучване. **Резултатите, след приключване на експеримента и особено наличието на прогрес в състоянието на физическата дееспособност са доказателство за успешното прилагане в практиката на специфичните особености на хокея на трева. с.170**

Изводите от дисертацията макар и твърде обширни и обстоятелствени са точно изведени от докторантката Иванова и отразяват правилно извършеното в експеримента. „**Основен извод от проведения експеримент от прилагане на учебната програма по хокей на трева и интензивните занимания по този спорт е свързан с повишаване на физическите възможности на участничките, увеличаване на стремежа към надграждане на физическата активност, разбиране на значението за положителната**

самооценка по отношение на физическото състояние, емоционалната зареденост на спорта при състезателни прояви и по този начин се достига до изпълнение на основната цел на физическото възпитание във Висшето училище – подобряване на физическата дееспособност.” с. 170

За мен отлично впечатление правят **препоръките**, че новите и недостатъчно познати спортове имат своето място в програмите по физическо възпитание във ВУ. Тези спортове трябва да бъдат предлагани като алтернатива на традиционните, но при условие, че има подготвени специалисти и добра материална база за провеждане на занятията. Като препоръка да бъдат приемани ученици със спортни постижения, които с личния си пример биха променили цялостната атмосфера при провеждането на занятията по физическо възпитание и спорт.

Приносите от работата на Мария Иванова са най-вече в изключително сериозното и задълбочено изследване на мотивационната сфера на преминаване от училището във висшите училища. Създадената програма и нормативи за индивидуална оценка на състоянието и прираста в развитието на физическите качества на студентките са също много сериозен принос.

Авторефератът отговаря на изискванията на Закона и правилата за списване. По дисертацията има и две публикации на най-високо ниво в съавторство с научните си ръководители. Дисертацията е написана в много добър научен стил и на добър български език. Като имам предвид всичко това, направено задълбочено и аналитично, считам, че дисертацията отговаря на изискванията на сериозен научен труд. Ето защо, убедено предлагам на уважаемото научно жури на Педагогическия факултет на Шуменския Университет „Епископ Константин Преславски“ да присъди образователната и научна степен „Доктор“ на Мария Стефанова Иванова.

Рецензент:

проф. д-р Атанас Георгиев

София, 10 септември 2026 г.